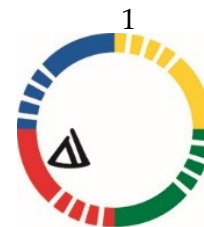

2017-07-04

dnr 6.2.1-2017-576

Sámediggi
Sámedigge
Sámiediggie
Saemiedigkie

Troms fylkeskommune
Fylkesrådet
Postboks 6600
N-9296 TROMSÖ

Höring og offentlig ettersyn av planprogram samt varsel om oppstart av regional plan for reindrift, Dnr 13/9876-74

Sametinget i Sverige är både en statlig myndighet och ett folkvalt samiskt parlament. Sametingets syfte är att förbättra de svenska samernas möjligheter som ursprungsfolk att bevara och utveckla sin kultur. Sametinget har fått möjlighet att yttra sig i rubricerat ärende och lämnar synpunkter.

Sametinget yttrar sig över de frågor som berör frågor där den gränsöverskridande renskötseln blir påverkad av planprogrammets innehåll.

Sametinget har inte mandat att uttala sig om den interna regleringen av renskötseln som bedrivs av utövarna i de norska reinbetesdistrikten.

1. Innledning

Vad gäller delar av Troms fylke har samebyarna Könkämä, Lainiovuoma, Saarivuoma och Talma, norr om Torneträsk, betesrätt inom Troms Fylke grundad på "alders tids bruk". I historisk kontext var den gränsöverskridande renskötseln inom stora delar av Troms Fylke den enda existerande renskötseln, med nämnda samebyars årliga flyttningar över den nuvarande riksgränsen mellan Norge och Sverige varje vår och höst.

Den regionala planen kommer att ha en stor och avgörande betydelse för den gränsöverskridande renskötseln vidare utveckling. Därför ska det vidare arbetet med *regional plan för reindrift* fortsätta med aktivt deltagande av samebyarna som berörs av planen, samebyarnas huvudorganisation (Samernas Riksförbund) samt Sametinget på samma sätt som det hittills har bedrivits.

Samebyarna har rätt till inflytande och ska ha möjlighet att påverka besluten när mark inom det samiska traditionella området berörs. Det framgår av framförallt Urfolksdeklarationen och FN:s konvention om politiska och medborgerliga rättigheter som planprogrammet hänvisar till. I Sverige har vi även Europarådets ramkonvention till skydd för nationella minoriteter samt lagen om nationella minoriteter som styrker samernas rätt till inflytande.

Cujuhus/adress
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA
Besök: Adolf Hedinsvägen 58
e-post: kansli@sametinget.se
Org.nr.: 202100-4573

Telefovdna/telefon
0980 - 780 30 (växel)

Fákxa/tefefax
0980 - 780 31

www.sametinget.se

Sametinget anser att vissa normer ska följas för att det ska anses som ett effektivt deltagande:

- Samrådsförfarandet har varit omfattande och har resulterat i ett positivt stöd för åtgärden hos en majoritet av de rådfrågade.
- Samebyarna ska få så mycket information om åtgärden att de kan fatta ett informerat beslut om projektet och om de så önskar lämna sitt "fritt och informerade samtycke".
- Samebyarna ska ges möjlighet till ett effektivt deltagande och ett faktiskt inflytande. För att nå ett effektivt deltagande avses; tidsaspekten, ekonomiska resurser och att inga andra faktorer redan låst förutsättningarna.
- Den samiska kulturen och de samiska rättigheterna/folkrättsliga principer ska respekteras, därigenom den gränsöverskridande renskötseln.
- Den traditionella gränsöverskridande renskötseln får inte bli tillintetgjord.

2.1 Internasjonale instrumenter av saerlig betydning

Konventionen om biologisk mångfald, CBD, är förutom de uppräknade instrumenten, en konvention av särskild betydelse för samerna. Särskilt artiklarna 8j och 10c är viktiga, när det gäller att ta tillvara på urfolkens traditionella kunskap om den biologiska mångfalden och dess förändringar över tid. I det ligger att samernas traditionella kunskap ska vägas lika som västerländsk vetenskaplig forskning. Kunskapen förs över från generation till generation med dess modifieringar för ett långsiktigt hållbart brukande av markerna. När det gäller den gränsöverskridande renskötseln områden historiskt sett, finns kunskapen hos samebyarnas medlemmar överförda, genom alders tiders bruk. Kunskapen är viktig att ta tillvara i fortsatt utförande av planprogrammet.

2.1.1 Reinbeteskonvensjonen mellom Norge och Sverige

I Sverige tillämpas sedan år 2005 Lappkodicillen från 1751. Lappkodicillen reglerar den gränsöverskridande renskötseln till dess att en ny reinbeteskonvention antagits. I sitt innehåll säkrar Lappkodicillen den gränsöverskridande renskötseln, men ger därför inte någon utökad rätt efter att den ratificerades. Innehållet i kodicillen är omfattande och ger bland annat rätt till avgiftsfrihet vid gränspassager för nödvändig utstyrsel under vistelsen i det andra landet. Lappkodicillen ger även rätt till att de flyttande samerna behandlas lika som landets egna medborgare samt ger rätt att disponera betesmark enligt gammal sedvana. Med tiden har den reinbetesdistriktsindelning som gjorts i Norge marginaliserat de svenska samebyarnas betesområden utan att kommunicera med samebyarna. Man har gjort reinbetesdistrikt på marker som i historiskt perspektiv endast nyttjats av den gränsöverskridande renskötseln. De svenska samebyarna ska ha rätt till ett reellt inflytande i frågor som gäller den gränsöverskridande renskötseln, men utan att ha kommunicerats har samebyarna inte haft inflytande och det påverkar menligt för dessa samebyar att fortsatt hålla en ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt hållbar renskötsel.

Utarbetande av en ny renskötselkonvention har pågått under lång tid. Den samiska arbetsgruppen med norska och svenska samer har gemensamt lagt fram ett förslag i

Cujuhus/adress

Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA
Besök: Adolf Hedinsvägen 58
e-post: kansli@sametinget.se
Org.nr.: 202100-4573

Telefodna/telefon

0980 - 780 30 (växel)

Fáksa/telex

0980 - 780 31

www.sametinget.se

utarbetandet av den nya renskötselkonvention. Sametinget verkar för att arbetsgruppens förslag tas in i renskötselkonventionen.

När den nya renskötselkonventionen är antagen måste planprogrammet revideras när det gäller den gränsöverskridande renskötseln. Det som enligt konventionen kommer att gälla för det praktiska innehållet för det specifika området måste föras in i planprogrammet.

2.3 Kommunenes rolle i forhold til plan- og bygningsloven og reindrift

Kommunerna har ett särskilt ansvar i linje med Plan och byggningsloven vad gäller arealplanering inom kommunen. - För den gränsöverskridande renskötselns intressen bör det inrättas en särskild ordning för kommunikation och samråd, särskilt i de områden som den gränsöverskridande renskötseln disponerar. Vid kommunernas planering för att säkra, utveckla och stärka reindriften måste man ta i akt att inte den gränsöverskridande renskötseln påverkas negativt eller tillintetgörs i området.

2.9 Alders tiders bruk

Enligt de historiska källor som finns att tillgå så menar Sametinget att i stora delar av Troms fylke har den gränsöverskridande renskötseln bildat rättsgrunden för renskötseln. Flera domslut visar på det, som t.ex. Altevandomen och Maukendomen. I Maukendomen är det tydligt hur renbetesrätten är upparbetad. Även om det förflutit en tidsrymd mellan att den gränsöverskridande renskötseln lämnade området och en intern reindrift i Norge återetablerade sig i området har renbetesrätten i området inte utsläckts, den gränsöverskridande renbetesrätten kvarstod i området på dessa grunder att den inte utsläckts.

Lappkodicillen har för icke överskådlig framtid säkrat den gränsöverskridande renskötseln som i grunden baserar sig på "alders tids bruk". Lappkodicillen är i sin utformning inte ensidigt uppsägningsbar. Senare renbeteskonventioner har dock begränsat, i förhållande till det historiska nyttjandet, samebyarnas disponibla arealer till att avhandla endast det gränsnära betesområdena.

4.5 Samebyer med sommerbeite i Troms fylke

Den norska lagen om en förlängning av i princip 1972 års renbeteskonvention som en "midlertidig"lov, tills en ny renbeteskonvention träder i kraft är ensidig eftersom man i Sverige har synen att Lappkodicillen gäller i konventionslöst tillstånd.

I förslaget till ny renbeteskonvention är en betydande del av samebyarnas betesmarker i Troms Fylke avsatta som betesområden för de berörda samebyarna. Det har inte i förslaget satts några tidsgränser, utom i några speciella områden som är specificerade för samebyarnas nyttjande av dessa områden. Det har heller inte satts något högsta renantal för varje specifik sameby. Grundtanken är att så långt som möjligt undvika s.k. dubbelbetning. På sikt skulle dubbelbetning inte vara optimalt ekologiskt nyttjande av betesmarkerna.

Cujuhus/adress

Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA
Besök: Adolf Hedinsvägen 58
e-post: kansli@sametinget.se
Org.nr.: 202100-4573

Telefovdna/telefon

0980 - 780 30 (växel)

Fákxa/teleafax

0980 - 780 31

www.sametinget.se

Grundtanken med reglerade tider för nyttjande för sommar- respektive vinterbete har inte varit möjlig att uppnå i alla områden.

När den regionala planen för reindrift beslutas måste man ha i åtanke att betesarealernas nyttjande, som även innefattar den gränsöverskridande renskötseln, kommer att ändras när en ny renbeteskonvention träder i kraft. Man bör även ha i åtanke att den gränsöverskridande renskötseln ska kunna nyttja dessa marker utifrån rådande klimat- och betesförhållanden från tid till annan.

Det administrativa ansvaret för renbeteskonventionen kommer att lyftas från de nationella myndigheterna som idag har ansvaret, till en egen partssammansatt myndighet de s.k. renbetesnämnden och överprövningsnämnden.

Hur det kommer att påverka den regionala planen för reindrift i Troms fylke är i nuläget något diffust och går inte direkt att överblicka.

4.7 Naeringsorganisering innenfor reindriffta

Det svenska Sametinget är sektorsmyndighet för renskötseln på svenska sidan i Sápmi. Sametinget disponerar och har ansvaret för de statliga anslagen till renskötseln, samebygränser och beslut om uppdelning av samebyarnas betesmarker inom landet, renmärkesfrågor och register, samebyfrågor m.m

Länsstyrelsen i de län där renskötsel bedrivs har ansvaret för renantal och beslut om högsta tillåtna renantal på samebynivå, upplåtelsefrågor vad gäller markdisponering av andra nyttjare än renskötseln som marklov för byggande av anläggningar inom s.k. statens mark inom renskötselområdet m.m.

Samernas Riksförbund är en politiskt obunden intresseorganisation för landets samebyar och även för sameföreningar. Samtliga samebyar samt ett antal sameföreningar är medlemmar i Samernas Riksförbund. Samernas riksförbund kan liknas med NRL på norsk sida av Sápmi. Inga enskilda renskötande samer är medlemmar i Samernas Riksförbund , de enskilda medlemmarna i samebyn företräds av samebyn.

Renägarförbundet är en liknande organisation för enskilda renskötande samer .

Samebyn är en juridisk person som är lagreglerad enligt Rennäringslagen. Samebyn har det yttersta ansvaret för den renskötsel som bedrivs inom samebyns fastställda områdesgränser. För att utöva renskötsel inom en sameby måste en person vara medlem i samebyn, med medlemskapet följer även rätten att jaga och fiska inom samebyns område både för husbehov men även för avsalu.

Betesrätten för samebyns renskötsel gäller såväl på s.k. statlig som privat mark, dock med vissa begränsningar ovanför och nedanför lappmarks- och odlingsgränsen.

Cujuhus/adress

Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA
Besök: Adolf Hedinsvägen 58
e-post: kansli@sametinget.se
Org.nr.: 202100-4573

Telefodna/telefon

0980 - 780 30 (växel)

Fákxa/teleafax

0980 - 780 31

www.sametinget.se

I detta ärende har Sametingets näringslivschef beslutat. Föredragande har varit samhällsplaneraren.

Lars-Ove Sjajn
Näringslivschef

Laila Öberg Ben Ammar
Samhällsplanerare